

Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο

Τόμ. 8, Αρ. 1 (2015)

Τεύχος 8

παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο

διεθνής περιοδική έκδοση παιδαγωγικών προβληματισμών

Θεματικός τόμος: Εκπαίδευση και
Διαδίκτυο: Σύγχρονες τάσεις, προβληματισμοί,
προσεγγίσεις και πρακτικές

Επιμέλεια Τεύχους: Αλιβίζος Σοφός

Τεύχος, 8 2015

Βιβλιοπαρουσίαση: Παιδαγωγική Αξιοποίηση των Νέων Μέσων στην Εκπαιδευτική Διαδικασία

Ελένη Σκούρτου

doi: [10.12681/revmata.31151](https://doi.org/10.12681/revmata.31151)

Copyright © 2022, Ελένη Σκούρτου

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4/#).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σκούρτου Ε. (2022). Βιβλιοπαρουσίαση: Παιδαγωγική Αξιοποίηση των Νέων Μέσων στην Εκπαιδευτική Διαδικασία. *Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο*, 8(1). <https://doi.org/10.12681/revmata.31151>

Βιβλιοπαρουσίαση: Παιδαγωγική Αξιοποίηση των Νέων Μέσων στην Εκπαιδευτική Διαδικασία

Ελένη Σκούρτου¹
skourtou@rhodes.aegean.gr

Σοφός, Αλ. & Βρατσάλης, Κ. (επιμλ.) (2013): Παιδαγωγική Αξιοποίηση των Νέων Μέσων στην Εκπαιδευτική Διαδικασία, Αθήνα: Ίων

Ένας συλλογικός τόμος είναι πάντα μία ευκαιρία να διαπιστώσουμε τι γίνεται σε ένα συγκεκριμένο χώρο, γύρω από κάποιο θέμα αιχμής, ένα ερευνητικό ζητούμενο ή μία νέα παιδαγωγική προσέγγιση. Είναι ο τόπος, όπου ο επιμελητής/οι επιμελητές καλεί/ούν ομότεχνους και όλοι μαζί προσπαθούν να δώσουν ένα στίγμα. Σ' αυτό το πνεύμα, ένας συλλογικός τόμος είναι μία προσπάθεια δημιουργίας νοήματος από πολλούς ανθρώπους πάνω σε ένα κοινό θέμα. Χωρίς οπωσδήποτε οι συγγραφείς να μοιράζονται τα ίδια εργαλεία, και ίσως λόγω αυτού, η δημιουργία νοήματος μέσω ενός συλλογικού τόμου αρχίζει με τις επιλογές του επιμελητή/των επιμελητών.

Ειδικά σε πεδία που είναι πολύ κεντρικά (όπως αυτό των νέων μέσων και των τεχνολογιών) και όπου γρήγορα δημιουργούνται κοινοί τόποι για να ξεπεραστούν ίσως εξίσου γρήγορα, είναι πολύ σημαντικό να λειτουργεί ένας συλλογικός τόμος ως καθρέπτης μίας ζωντανής, δηλαδή μίας εν εξελίξει συζήτησης γύρω από γενικότερες προσεγγίσεις, ειδικότερα εργαλεία, ορολογία, συγκεκριμένες εφαρμογές, για να ονομάσουμε μόνο κάποιους από τους άξονες ενός συλλογικού τόμου.

Αρα εδώ, υπάρχει εξ αρχής μία δυσκολία που πρέπει να συνυπολογιστεί: το θέμα δεν αντιπροσωπεύει ένα παγιωμένο αλλά ένα υπό διαμόρφωση τοπίο. Τόσο τα Νέα Μέσα όσο και η εκπαίδευση ως πλαίσιο ενσωμάτωσης και χρήσης τους αλλάζουν συνεχώς αλλά με πολύ διαφορετικούς ρυθμούς. Το εμφανές είναι η ακατάπαυστη είσοδος στο προσκήνιο όλο και πιο νέων Μέσων που συμπληρώνουν, αναβαθμίζουν ή ακυρώνουν τα υφιστάμενα. Σε κάποιες περιπτώσεις, τα προϋπάρχοντα Μέσα έχουν διαμορφώσει το πλαίσιο γνωριμίας για τα νεότερα, όπως η κινηματογραφική εικόνα, που είναι γνώριμη. Σε άλλες περιπτώσεις, όπως, π.χ. στην εικονική πραγματικότητα, το βήμα φαίνεται να απέχει από προηγούμενα Μέσα, όμως στην πραγματικότητα, ενσωματώνει και διασυνδέει υφιστάμενα μέσα. Παρόμοια με το διαδίκτυο, όπου η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπαίνει στην τάξη για να συμπληρώσει κενά και να συνδέσει μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς και περιεχόμενα.

Όπως και να έχει, το θέμα δεν είναι τόσο τα Νέα Μέσα καθαυτά. Αν μη τι άλλο, υπάρχει εξοικείωση με το γεγονός ότι υπάρχουν για να αλλάζουν. Το θέμα, κατά τη γνώμη μου, ήταν και είναι η παιδαγωγική τους διάσταση τόσο στη χρήση όσο και σε σχέση με τα προσδοκώμενα και τα πραγματικά αποτελέσματα. Επανερχόμενη στο θέμα των διαφορετικών ρυθμών στις αλλαγές σε σχέση με τα Μέσα και σε σχέση με την εκπαίδευση, θα αποτολμούσα μία πρώτη διαπίστωση: τα Μέσα αλλάζουν γρήγορα και οι παιδαγωγικές αντιλήψεις αλλάζουν με πιο αργούς ρυθμούς. Οπότε, η πρόκληση παραμένει αυτή του τίτλου του βιβλίου: πώς αξιοποιούμε παιδαγωγικά τα Νέα Μέσα, άρα ποια θεωρητικά/ παιδαγωγικά εργαλεία εφαρμόζουμε, όταν τα επιλέγουμε και όταν τα ενσωματώνουμε στη δουλειά μας εντός σχολικής τάξης;

Το βιβλίο αναπτύσσεται σε τέσσερις ενότητες και σε δεκαπέντε κεφάλαια. Οι ενότητες αρχίζουν με τις θεωρητικές προσεγγίσεις, όπως αυτές εξελίσσονται παράλληλα με τα ίδια τα Μέσα και σε σχέση με τα παιδαγωγικά ζητήματα που εγείρουν οι εξελίξεις αυτές, συνεχίζουν με τα είδη Μέσων και τις συγκεκριμένες παιδαγωγικές διαστάσεις/εφαρμογές τους για να

¹ Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Αιγαίου

προχωρήσουν στη σύζευξη Μέσων και συγκεκριμένων Διδακτικών και να ολοκληρωθούν με τις προοπτικές για ολόκληρο το σχολείο που διαφαίνεται ότι ανοίγονται με την ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στους/στις συγγραφείς συνυπάρχουν θεωρητικοί της Παιδαγωγικής Επιστήμης, ειδικοί επιστήμονες των ΤΠΕ, ειδικοί επιστήμονες από άλλους κλάδους, οι οποίοι έχουν ενσωματώσει Νέα Μέσα στη διδασκαλία και στην έρευνά τους, εκπαιδευτικοί με εμπειρία χρήσης/ενσωμάτωσης Νέων Μέσων στο πρόγραμμα διδασκαλίας, αλλά και σε μία γενικότερη ‘μαθησιακή κουλτούρα’.

Επειδή δεν είναι δυνατόν να παρουσιάσουμε εδώ κάθε κεφάλαιο ξεχωριστά, θα σταθώ σε πολύ λίγα κεντρικά ζητήματα, όπως αυτά τίθενται παραδειγματικά από τον Σοφό και από τον Κρον.

Αρχίζοντας από τα γενικότερα θεωρητικά εργαλεία θα σταθώ στην έννοια του ‘γραμματισμού’ σε σχέση με την έννοια της ‘ικανότητας’ και πιο συγκεκριμένα, της ‘επικοινωνιακής ικανότητας’. Ο Σοφός τοποθετείται στο ότι η μία έννοια (‘επικοινωνιακή ικανότητα’) αναπτύσσεται εις βάθος και η άλλη έννοια (‘γραμματισμός’) εις πλάτος. Η επικοινωνιακή ικανότητα προϋπάρχει της ανάπτυξης της μητρικής γλώσσας, δεν έχει δηλαδή αποκλειστικά γλωσσικό υπόβαθρο. Αντίθετα, ο γραμματισμός είναι συνάρτηση κανονιστικών γλωσσικών επιλογών της κοινωνίας και της εκπαίδευσης. Τα τελευταία χρόνια, ο γραμματισμός έτυχε μεγάλης προσοχής ως προς το περιεχόμενό του και ιδιαίτερα ως προς το εύρος του και ως προς τις υποκατηγορίες του.

Και στις δύο περιπτώσεις όμως, παρατηρούμε μία συνεχή εξειδίκευση / (υπο)κατηγοριοποίηση, προς μία κατεύθυνση, όπου τόσο η επικοινωνιακή ικανότητα όσο και ο γραμματισμός καταλήγουν σε συγκεκριμένες δεξιότητες.

Έτσι, στο πλαίσιο του υπό εξέταση θέματος, θα συναντήσουμε πολλές φορές τις υπό-έννοιες ‘μιντιακή ικανότητα’ / ‘ψηφιακός γραμματισμός’.

Ο Κρον επιχειρεί μία πρώτη και, κατά τη γνώμη μου, πολύ βοηθητική ταξινόμηση των Μέσων σε κλασικά και νέα, διατυπώνει πέντε ‘πραγματιστικά αξιώματα’ και παραθέτει παραδείγματα για να τα διευκρινίσει. Το ενδιαφέρον εδώ είναι το μη αυτονόητο της δύναμης των Μέσων, η διασάλευση μίας προϋπάρχουσας ιεραρχημένης δομής στη διδασκαλία/ μάθηση, ο συνδυασμός μέσων σε ένα ‘μείγμα’ και το θέμα της λήψης αποφάσεων, άρα το θέμα της αλλαγής του ρόλων των εκπαιδευτικών, που σταδιακά επηρεάζει ολόκληρη τη δομή του σχολείου.

Πρόκειται για ένα χρήσιμο βιβλίο, όπου συνυπάρχουν οι θεωρητικές προσεγγίσεις με τις εκπαιδευτικές εφαρμογές και όπου η ανάλυση αυτών ακριβώς των εφαρμογών φωτίζει τις θεωρητικές αφηρησίες τους, δημιουργώντας έτσι έναν νοηματικά εύληπτο κύκλο.